

Remissvar om reviderat direktiv om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse – förslag från europeiska kommissionen

Sammanfattning

Kemikalieinspektionen har följande synpunkter på förslaget:

- Kemikalieinspektionen är i huvudsak positiv till de föreslagna ändringarna av avloppsdirektivet.
- Kemikalieinspektionen stödjer förslaget att införa ett producentansvar för producenter av läkemedel och kosmetika.
- Kemikalieinspektionen stödjer förslaget om avancerad rening för alla avloppsreningsverk över vissa storlekar.
- Kemikalieinspektionen stödjer förslaget att införa tillståndsplikt för påkoppling av ”verksamhetsvatten” till kommunala avloppsreningsverk.
- Kemikalieinspektionen ser positivt på att medlemsstaterna måste vidta ytterligare åtgärder utöver direktivets krav om det behövs för att hantera riskerna.
- Kemikalieinspektionen ser positivt på att höja återvinningsgraden av näringsämnen från slam så länge det inte innebär att öka direktåterföringen av slam till åkermark.

Synpunkter

Kemikalieinspektionen är i huvudsak positiv till de föreslagna ändringarna av avloppsdirektivet. De ger viktiga bidrag i arbetet för att nå miljökvalitetsmålet Giffri miljö.

Producentansvar för producenter av läkemedel och kosmetika

Kemikalieinspektionen stödjer förslaget att införa ett producentansvar för producenter av läkemedel och kosmetika för att i högre grad beakta principen om att förorenaren betalar (artikel 8, 9 och 21(1) a). Dessa produktkategorier är sådana som i stor utsträckning hamnar i avloppsreningsverk i samband med användning.

Direktivet bör utformas så att det är möjligt att utöka ansvaret till ytterligare produktkategorier (utöver läkemedel och kosmetika) som ger upphov till svårbehandlat vatten.

Avancerad rening för alla avloppsreningsverk över vissa storlekar

Kemikalieinspektionen stödjer förslaget om avancerad rening för alla avloppsreningsverk över vissa storlekar, för att nå giftfri miljö. Flera studier under det senaste decenniet har visat avloppsreningsverkens begränsade effektivitet när det gäller rening av kemiska ämnen och då i synnerhet läkemedel. I de fall avancerad rening installerats ska ett antal indikatorämnen mätas (tabell 3 i del B i bilaga 1) och minst 80 % genomsnittlig rening ska uppnås men vad det faktiskt betyder i form av risk för effekter i miljön beaktas inte. För att beakta risken för effekter i miljön är det önskvärt att komplettera kraven på reningsgrad med gränsvärden (limit values) för koncentrationen av (vissa) kemikalier i utsläppsvattnet till recipienten.

Tillstånd att ansluta till ledningsnät och reningsverk

Kemikalieinspektionen stödjer förslaget att införa tillståndsplikt för påkoppling av ”verksamhetsvatten” till kommunala avloppsreningsverk eftersom det minskar risken för att ämnen som påverkar reningsprocessen negativt når reningsverket samt att spridningen av oönskade ämnen till recipienter och grundvatten minskar. Tillståndsplikt underlättar även prövning och tillsyn. Den generella målsättningen bör, i linje med producentansvaret, vara att i stort sett alla företag sluter sina processer och renar sitt eget vatten.

Tidsgränser för genomförande

Kemikalieinspektionen anser att tidsgränserna för den avancerade reningen är i längsta laget mot bakgrund av att till exempel Agenda 2030 och de svenska miljö kvalitetsmålen huvudsakligen sträcker sig till 2030. Förlängning av den tid som utsläppen fortgår fördröjer och motverkar uppnåendet av miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. I synnerhet bör åtgärder påskyndas när recipienten/vattenförekomstens status klassificerats som otillfredsställande/dålig (at risk) eller när gränsvärdena enligt ramdirektivet för vatten överskrids.

Övervakning och uppföljning av ingående och utgående vatten

Kemikalieinspektionen stödjer att föroreningar från verksamheter som tillåts släppa sitt avloppsvatten till avloppsreningsverk ska följas upp i ingående och utgående vatten. Därigenom finns större möjligheter att vidta åtgärder vid en specifik verksamhet (artikel 14). Vidare stödjer vi att medlemsstaterna ska se till att ämnen som är prioriterade enligt vattendirektivet eller grundvattendirektivet, ämnen som ska rapporteras i EU:s utsläppsregister (enligt E-PRTR-förordningen) samt så småningom även mikroplaster ska övervakas vid reningsverken (artikel 21). Uppföljningen och övervakningen kan användas för att ge bättre underlag för åtgärdsprogram genom att möjliggöra identifiering av spridningsvägar men vi saknar

konkreta utsläppsgränsvärden. För att skydda avloppsreningsverken och i slutändan recipienterna krävs underbyggda utsläppsvillkor och villkorskrav att delta i gemensam recipientkontroll för uppströmsbolagen.

Återanvändning av renat avloppsvatten

Återanvändning av renat avloppsvatten är bra om det också kan bli ett incitament för bättre rening (artikel 15) och att företagen sluter sina processer. Som Kemikalieinspektionen tidigare framfört i sitt remissvar angående EU-förordning om minimikrav för återanvändning av vatten¹ vill vi påminna om vikten av att framöver på nytt överväga behovet av kompletterande nationella kvalitetskrav för återanvändning av renat avloppsvatten på åkermark.

Bedömning av riskerna för människors hälsa och miljön

Kemikalieinspektionen ser positivt på att medlemsstaterna måste bedöma riskerna av avloppsreningsverk för människors hälsa och miljön och vidta ytterligare åtgärder utöver direktivets krav om det behövs för att hantera riskerna (artikel 18). Det kan till exempel innebära att avancerad rening införs också vid avloppsreningsverk under 10 000 personekvivalenter (pe) om god ekologisk status riskerar att inte nås i recipienten. Kemikalieinspektionen anser att det även bör framgå av avloppsdirektivet att kravet på god kemisk status, i enlighet med ramdirektivet för vatten, ska omfattas för att riskerna med kemiska föroreningar ska omhändertas.

Återvinning av slam

Kemikalieinspektionen ser positivt på att höja återvinningsgraden av näringsämnen från slam så länge det inte innebär att öka direktåterföringen av slam till åkermark. Direkt återföring av slam till åkermark är enligt Kemikalieinspektionen inte förenligt med en långsiktigt hållbar återföring av fosfor. Det är heller inte förenligt med miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö, varken i kortare eller längre perspektiv, eftersom det medför spridning av kända och okända farliga kemiska ämnen. För att fosforåterföringen på sikt ska kunna bli hållbar krävs fortsatta insatser i form av såväl utveckling som tillämpning av tekniker för att utvinna rena fraktioner av växtnäringsämnen (främst fosfor och eventuellt också kväve) ur slammet. Avloppsdirektivet bör tydligt återspegla en sådan inriktning.

Ändringar i svensk lagstiftning

Det är viktigt att svensk lagstiftning anpassas till direktivet på ett ambitiöst sätt så att bindande miljömål om ”god kemisk” och ”god ekologisk” status kan uppnås inom aktuell förvaltningscykel. Det kan till exempel röra villkor för recipientkontroll och åtgärder uppströms. Så vitt Kemikalieinspektionen förstår behövs förändringar i miljöbalken så dess bindande miljömål ”god kemisk” och ”god ekologisk status” kan uppnås inom aktuell förvaltningscykel.

¹ Kemikalieinspektionen dnr H22-06838

I detta ärende har generaldirektören Per Ängquist beslutat. Helena Bergström har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Stefan Gabring, Maria Linderoth och juristen Margareta Svenning deltagit.

Per Ängquist

Helena Bergström